

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

สถานการณ์และปัจจัยในการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพ
ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
ในปีการศึกษา 2555

ผู้เขียน

นางพรสุดา จินดารัตน์

ปริญญา

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อ. ดร. ธิดาวรรณ วิวัฒน์คุณูปการ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผศ. ดร. ปิยะนารถ จาคีเกตุ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2555 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม บริบททั่วไปของโรงเรียน การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน แล้วทำการศึกษาเชิงลึกโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนจำนวน 5 แห่ง เพื่อทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ และเงื่อนไขปัจจัยที่เฉพาะเจาะจงตามบริบทที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2556

ผลการศึกษา มีแบบสอบถามที่ตอบกลับ 37 แห่ง ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นครูอนามัยโรงเรียนร้อยละ 97.3 โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ปกตีย้อยละ 70.3 และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 51.4 พบว่าร้อยละ 78.4 ของโรงเรียนมีครูอนามัยโรงเรียนเพียง 1 คน การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน พบว่าทุกแห่งมีกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน มีการตรวจสอบความสะอาดหลังแปรงร้อยละ 54.1 ครูประจำชั้นมีบทบาทมากที่สุด การดูแลเรื่องการจัดอาหารกลางวันส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของครูโภชนาการ ผู้ประกอบการร้านค้าในโรงเรียนเคยผ่านการอบรม

เพื่อพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการจัดอาหารที่ปลอดภัยร้อยละ 16.2 โรงเรียนร้อยละ 54.1 ยังมีการจำหน่ายอาหาร ขนม และเครื่องดื่มที่มีผลเสียต่อสุขภาพช่องปากในโรงเรียนอยู่ โรงเรียนส่วนใหญ่บูรณาการความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไปกับการจัดการความรู้ในสาระวิชาสุขศึกษาและวิทยาศาสตร์ ทุกโรงเรียนมีการตรวจสอบสุขภาพช่องปากให้แก่นักเรียนโดย ทันตบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทหลัก มีการแจ้งข้อมูลการตรวจฟันแก่ผู้ปกครอง ร้อยละ 75.7 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพนักเรียนในมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองนักเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนมีหลายปัจจัย ซึ่งมีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน ปัจจัยนำที่สำคัญได้แก่ ครูอนามัยโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในการทำงานส่งเสริมทันตสุขภาพ มีทักษะในการบริหารจัดการงานอนามัยโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของดูแลสุขภาพช่องปากนักเรียน และผู้ประกอบการร้านค้าในโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจำหน่ายอาหารที่มีประโยชน์ในโรงเรียน โดยปัจจัยเอื้อที่สนับสนุนให้มีการดำเนินงานต่อไปได้อย่างราบรื่น คือ ความสัมพันธ์ที่ดีของคณะครูในโรงเรียน นโยบายและการวางแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน การสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ปัจจัยเสริมแรง ได้แก่ การได้รับรางวัลด้านการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน การเป็นแหล่งเรียนรู้ การได้รับการเผยแพร่ผลงาน และความศรัทธา เชื่อมั่นที่มีต่อโรงเรียนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้โรงเรียนรักษาประสิทธิภาพการดำเนินงานไว้

การศึกษาครั้งนี้พบว่า กิจกรรมที่ต้องให้ความสนใจมากขึ้น คือ การควบคุมการจำหน่ายอาหาร ขนม และเครื่องดื่มที่มีผลเสียต่อสุขภาพช่องปากในโรงเรียน ควรมีการวางแผนทางแก้ปัญหาร่วมกันจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู ผู้ประกอบการร้านค้าในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุข เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Independent Study Title Situation and Operation Factors of the Oral Health Promotion Programs in Primary School in Wiang Pa Pao District, Chiang Rai Province, 2012

Author Mrs. Pornsuda Jindarut

Degree Master of Public Health

Independent Study Advisory Committee

Dr. Tidawan Wiwatkunupakan Advisor
Asst. Prof. Dr. Piyanart Chatiketu Co-advisor

ABSTRACT

The purposes of this descriptive study was to study the situation and operation factors of the oral health promotion programs in primary school in Wiang Pa pao district, Chiang Rai province, 2012. Data were collected by using questionnaire; contains about general information of the respondents, general context of the schools, oral health promotion activities in schools and operation factors of the oral health promotion programs. Then, five schools were chosen for in depth interview with stakeholders who involved working in the health promotion in schools. The data were obtained during March to September 2013.

It was found that, 37 schools responded, 97.3% were health teachers, 70.3% normal area schools, 51.4% small schools, 78.4% of schools had only 1 health teacher. Every school managed the after lunch brushing. 54.1% of schools, student were checked after brushing by class teachers. Nutrition teachers managed about lunch safety in school. 16.5% of schools, the operator stores had been trained. 54.1% of schools, canteen sold foods that have negative effect on oral health. Teachers taught about dental health knowledge conjunction with health education and science.

Every school had oral examination for student by dental personnel. 75.7% of schools told parents about the dental examination. The most participants were health officials and parents.

Results showed that predisposing factors were: having positive attitude in working, understanding about oral health promotion and having skills for management and coordination of health teachers; having positive attitude about oral health care of school administrators, the other teachers and parents; understanding about good food distribution of the operator stores. Enabling factors were: good relationship of teachers in school; having a policy and planning about the oral health promotion programs and the cooperation of stakeholders who involved working in the health promotion in schools. Reinforcing factors were: the award for health promotion in school; being place for learning; faith and confidence in the school of student's parents.

Recommendation, it should be more concern about distribution of foods that have negative effect on oral health in school. This problem should be solved by participants in order to create effective oral health promotion programs.